

PAPER DETAILS

TITLE: GENÇ ISSIZLIGIN GELİSİMİ, BELİRLEYİCİLERİ VE İKTİSADİ POLİTİKALAR: AVRUPA BİRLİĞİ-TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI

AUTHORS: Özgür Bayram SOYLU,Beyza Nur AYDIN

PAGES: 339-360

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2582612>

GENÇ İŞSİZLİĞİN GELİŞİMİ, BELİRLEYİCİLERİ VE İKTİSADİ POLİTİKALAR: AVRUPA BİRLİĞİ-TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI (Araştırma Makalesi)

Özgür Bayram SOYLU (*)
Beyza Nur AYDIN (**)

Öz

Genç işsizlik sorunu küreselleşmenin de artan etkisiyle günümüz dünya ekonomisinde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin karşılaştıkları ciddi bir sorun olarak önemini korumaktadır. Politika yapıcılarının genç işsizlik sorununa karşı algı düzeyleri yeni istihdam kanallarından gençlerin faydalanma düzeylerini de etkilemektedir. Bu çalışma iki temel amaç üzerine kurulmuştur. Bu çalışmanın birincil amacı AB ve Türkiye nezdinde genç işsizliğin 2000-2018 yılları içindeki gelişimini mukayese ederek incelemek, genç işsizliğe sebep olan unsurları makro ve mikro düzeyde belirlemek ve bu nedenler ışığında uygulanan iktisadi politikaları ve çeşitli alternatif politikaları sunmaktır. Çalışmanın ikincil amacı ise 2000-2018 yılları arasında Türkiye’de gençlerin işgücüne katılım oranları, enflasyon, ekonomik büyüme, eğitim harcamaları ve doğrudan yabancı yatırım akımları ile genç işsizlik arasındaki ilişkiyi incelemektir. En küçük kareler yöntemi ile yapılan regresyon analizi sonuçları incelenen dönemde gençlerin işgücüne katılım oranlarındaki artışın genç işsizliği arttırdığını, enflasyon oranı ile genç işsizlik oranı arasında ters orantılı bir ilişkiyi varlığını, ekonomik büyüme artışının, eğitim harcamalarındaki artışın ve doğrudan yabancı yatırım akımlarındaki artışın genç işsizliği azalttığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Genç İşsizlik, Genç İşsizliğin Nedenleri, Aktif ve Pasif İstihdam Politikaları, Avrupa Birliği, Türkiye.

JEL Kodu:C22, E24, J82

*) Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü İktisat Politikası Ana Bilim Dalı
(e-posta: ozgurbayram.soylu@kocaeli.edu.tr) ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5030-5924>

**) Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi İktisat Politikası Ana Bilim Dalı
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1291-6131>

***The Development and Determinant of Youth Unemployment, Economic Policies:
Comparison of European Union-Turkey***

Abstract

The youth unemployment problem, with the increasing impact of globalization, maintains its importance as a serious problem faced by developed and developing countries in today's world economy. Policymakers' perception of the youth unemployment problem will also affect the level of utilization of young people through new employment channels. This paper is based on two main objectives. This youth unemployment in the primary objective of the EU and Turkey before the study was to investigate by comparing the development in the 2000-2018 year, macros factor in causing youth unemployment and to determine the micro-level and to provide a variety of alternative policies within the framework of the economic policies implemented in these reasons context. The secondary aim of the study is to examine the relationship between youth labour force participation rates, inflation, economic growth, education expenditures, foreign investment flows and youth unemployment rates for Turkish economy over 2000-2018. The results of the regression analysis performed with the least-squares method reveal that the increase in the labour force participation rate of the youth increased the youth unemployment, and there is an inverse proportional relationship between the inflation rate and the youth unemployment rate. It also shows that the increase in economic growth reduces youth unemployment, the increase in education expenditures decreases youth unemployment and the increase in foreign direct investment flows decreases youth unemployment.

Keywords: Youth unemployment, Youth unemployment Causes, Active and Passive Employment Policy, European Union, Turkey.

JEL Codes:C22, E24, J82

1. Giriş

Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye'deki genç işsizlik oranları mukayeseli olarak incelendiğinde gerek AB için gerekse Türkiye için genç işsizliğin ortak temel sorunlardan birisi olduğu gözlemlenmektedir. Genç bireylerin işsiz kalmaları bireysel, sosyal ve ekonomik açıdan da son derece önemli sonuçlara yol açmaktadır. İnsanın en verimli ve üretken olduğu dönemde istihdam edilememesi bireyler ve iktisadi büyüme için büyük bir dezavantajdır (Kelleci ve Türk, 2016).

Genç işsizlik sorunu açısından Türkiye ve Avrupa Birliği üye ülkeleri arasındaki farklılıklar dikkate alınır, Avrupa Birliğine üye olan ülkelerde gençlerdeki eğitim seviyesi arttıkça işsizlik oranlarında bir azalış trendi gözlemlenmektedir. Fakat Türkiye'de ise bunun aksi yönünde bir eğilim mevcuttur. Türkiye'de yeni mezun olmuş bireylerin iş gücü piyasasında katılımları daha zor olmaktadır. İncelenen çalışmalar kapsamında bunun nedenleri arasında ilk olarak Türkiye'de genç nüfusun sahip olduğu nitelikler ile işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu vasıfların birbiriyle uyuşmaması yer almaktadır. İkinci sebep

olarak ise, iş dünyasındaki pratik bilginin eğitim sürecinde öğretilmekte olan teorik bilgi ile uyuşmaması yer alır (Çoban, 2017).

Bu çalışmada, araştırma ve yayın etiğine uygun bir şekilde AB ve Türkiye açısından her geçen yıl daha da önem arz eden genç işsizlik sorunu; gelişimi, nedenleri ve bu nedenler kapsamında uygulanan iktisadi politikalar incelenmiştir. Ayrıca ampirik bir analizle 2000-2018 dönemi için Türkiye’de gençlerin işgücüne katılım oranlarının, enflasyonun, ekonomik büyümenin, eğitim harcamalarının ve doğrudan yabancı yatırım akımlarının genç işsizlik ile ilişkisi regresyon analizi yardımıyla incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde, istihdam, işsizlik ve genç işsizlik olgularının tanımlamaları yapılmıştır. Genç işsizliğin oluşumunda etkili olan mikro ve makro seviyedeki unsurlar ise üçüncü bölümde irdelenmiştir. Dördüncü bölümde, Avrupa Birliğine üye ülkeler ve Türkiye nezdinde gerçekleşen genç işsizlik oranları yaşanan krizler çerçevesinde incelenmiştir. Ayrıca eğitim-öğretimde ve istihdam sürecinde yer almayan gençlerin işsizlik oranları cinsiyet ayırımı-na göre ele alınmıştır. Beşinci bölümde ise iktisat yazınında genç işsizlik konusunda yapılmış ampirik ve teorik çalışmalara yer verilmiştir. Altıncı bölümde artan genç işsizliği önlemeye yönelik uygulanan aktif ve pasif istihdam politikalarının analiziyle Türkiye ve AB’de yıllar boyunca süregelen genç işsizlik sorununu çözmeye yönelik çeşitli alternatif politikalar sunulmuştur. Yedinci bölümde Türkiye ekonomisi için 2000-2018 dönemi için regresyon modeli kurularak, genç işsizliğin yukarıda sayılan makroekonomik göstergelerle etkileşimi incelenmiştir. Çalışma sonuç bölümü ise tamamlanmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve

İnsanlar fizyolojik ve sosyolojik gereksinimlerini karşılayabilmek için tüketim yapmak zorundadırlar. Dolayısıyla bireyin ekonomik süreç içindeki yaptığı ilk faaliyet tüketimdir (Eğilmez, 2012). Ancak bireylerin tüketim yapmasının öncelikli koşulu ise gelir elde etmeleridir. Bunun yolu ise bireylerin iş sahibi olmasından geçmektedir (Ülgener, 1974). Bu ilişkilerin sonucunda da istihdam ve işsizlik gibi kavramlar doğmaktadır. Ülkelerin küreselleşme neticesinde birtakım dönüşümlere evrilmesi istihdam kavramının tanımı üzerinde de dönüşümler yaşanmasını beraberinde getirmiştir. Bu durum dikkate alındığında istihdam olgusunun ülkeden ülkeye farklılık göstermesi anlamlı bir durumdur (Tatlıyer, 2020). İstihdam meselesi hükümetlerin her zaman ana kalkınma hedefleri arasında olan istikrarlı bir ekonomik büyüme, fiyat istikrarı gibi makroekonomik değişkenler içinde yer almaktadır. Bununla birlikte, istihdam makroekonomik politikaların başarısını ölçebilen ve ekonominin gidişatı hakkında bilgi veren bir özelliğe sahiptir. Ekonomik genişleme dönemlerinde istihdam oranlarının arttığı, ekonomik daralma dönemlerinde ise istihdam oranlarının azalma yönünde eğilim gösterdikleri görülmektedir. Ülkedeki çalışma seviyesini gösteren bu kavram genel olarak istihdam edilenlerin iş gücüne¹ oranı ile ölçülmektedir (Yetkiner, 2010).

1) Bir ekonomide işgücünü, belirli bir dönemde 15 yaş ve üstü nüfustan istihdam edilenler ve işsizler oluşturur. (İş gücü = İstihdam Edilenler + İşsizler). (Eğilmez, Ekonominin Temelleri [Kavramlar ve Kurumlar], 2019, s. 184)

İşsizlik olgusunun kavramsal çerçevesinin ve ekonomik boyutunun anlaşılabilmesi için özellikle işgücü istatistikleri önem arz etmektedir. İşgücü istatistikleri istihdam ve işsizlik oranlarını demografik yapıya göre barındırmaktadır. Ayrıca istihdam edilenlerin sektörlere göre dağılımını yansıtmakta ve bölgelere göre veriler sunmaktadır. Bunlara ek olarak işgücü istatistiklerinin istihdam, işgücü ve işgücüne dahil olmayanlara dahil genel bir profil sunuyor olması işsizliğin sosyolojik bir sorun olduğunun kanıtıdır.

Bir bireyin işsiz olarak nitelendirilebilmesinin temelinde işsizliğin bireylerin kendi iradelerinin dışında meydana gelen bir olgu olması yatmaktadır. Söz konusu işsizlik olgusunun en önemli unsuru ise aktif nüfus kavramıdır. Güney (2019) Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) işsizliği aktif nüfusu temel alarak işsizlik ile ilişkilendirmesini şu üç başlıkta aktarmaktadır:

- a) İşsizler, referans döneminde herhangi bir işe sahip olmayan kimseler olmakla birlikte ücretli olarak istihdam edilmeyen ve kimseye bağlı olmadan kendi şahsına çalışmayan kimselerdir.
- b) Kişiler çalışmaya elverişli durumda olmalıdır. Bunun yanı sıra, kendi iradeleri dışında işsiz konumunda bulunmalıdır.
- c) İşsiz olan bireyin iş arama faaliyetlerinde bulunuyor olması gerekmektedir. Bireyin işsiz sayılabilmesi için son 3 ay içinde iş arama kanallarından en az bir tanesinde faaliyette bulunması gerekmektedir.

Diğer taraftan, TÜİK veri tabanında yer alan açıklamaya göre “*Türkiye’de işsizliğin hesaplanması ise referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan 15 ve daha yukarı yaştaki fertler işsiz nüfusa dâhil edilmesiyle hesaplanmaktadır*”. 2014 yılında yapılan bir değişiklikle birlikte referans dönemi “son 4 hafta” olmuştur. 2014 yılı öncesinde ise referans dönemi “son 3 ay” şeklindeydi. Ancak bu hesaplama, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de dâhil edilmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2019).

Genç işsizlik kavramının kapsamı ve yaş aralığı konusunda iktisat yazınında bazı kurum ya da kuruluşların değerlendirmelerinin farklı olduğuyla karşılaşmak mümkündür. Birleşmiş Milletler ve TÜİK’in iş gücü anketlerine göre genç nüfus 15-24 yaş aralığı kabul edilmektedir. Avrupa Birliği İstatistik Kurumu (Eurostat) ise 15-29 yaş aralığını baz alarak BM ve TÜİK’den farklı bir yaş aralığını genç nüfus olarak kabul etmektedir. Bu çalışmada Avrupa Birliği ve Türkiye arasındaki genç işsizlik karşılaştırması BM ve TÜİK’in temel almış olduğu yaş aralığı kullanılarak gerçekleştirilmektedir.

3. Genç İşsizliğin Nedenleri

Günümüzde özellikle gelişmekte olan ülke ekonomileri açısından önem arz eden genç işsizlik oranlarının artışının temelinde birden fazla unsur yer almaktadır. Yapılan pek çok çalışmada bu unsurların mikro ve makro açıdan sınıflandırması mümkün olmaktadır. Gündoğan (2001), genç işsizlik sorununu incelediği çalışmasında, genç işsizliği etkileyen mikro düzeydeki faktörleri eğitim seviyesi, cinsiyet ve etnik köken olarak sıralamaktadır. Göreceli ücret, toplam talep, kadınların işgücüne katılım oranlarının artması ve genç iş gücünün büyüklüğü ise genç işsizliği etkileyen makroekonomik faktörler olarak gösterilmektedir. Gündoğan (2001)'in yapmış olduğu çalışmadaki sınıflandırmalara ek olarak Kelleci ve Türk (2016) çalışmalarında, gençlerin çalışma eğilimleri, gençlerin piyasa tecrübesizliği, gençlere özgü vasıflar ve engellilik gibi unsurları mikro seviyedeki faktörler olarak nitelendirmiştir. Kelleci ve Türk (2016) genç işsizliği etkileyen makroekonomik faktörleri ise ekonomideki krizler, durgunluk, demografik unsurlar, eğitim politikalarının ve iş gücünün yetersizliği olarak nitelendirmiştir.

Görüldüğü üzere genç işsizliğin sebepleri iki kategoride sınıflandırılabilir da dönemler arasında genç işsizlik temelinde yer alan nedenler bakımından farklılık gösterebilmektedir. AB ele alındığında ise üye ülkeler heterojen bir yapıya sahip oldukları için farklı gösterge düzeylerine sahip olabilmektedirler. Bu yüzden bazı ülkelerin AB ortalamasının altında kalarak nispeten daha düşük genç işsizlik oranlarına sahiptirler. Söz konusu sebepleri literatür taramasında irdelenen çalışmalar kapsamında daha detaylı olarak görmek mümkün olacaktır.

Beşkaya (2015) GIIPSC (Yunanistan, İtalya, İrlanda, Portekiz, İspanya ve Kıbrıs) ülkeleri kapsamında AB borç krizini incelediği çalışmasında, 2008 Küresel Krizi ve AB Borç Krizi öncesinde de bu ülkelerin sahip olduğu makroekonomik göstergelerde bazı istikrarsızlıkların olduğu bulgusunu saptamıştır. Ayrıca çalışmada genç işsizliğin artmasında makroekonomik faktörlerin mikro ekonomik faktörlere göre etkisinin daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Özellikle AB Borç Krizi sonrasında kamu borç stokunun olağanüstü bir şekilde artış göstermesi, eğitim, üretim, sağlık, AR-GE gibi daha verimli insan gücü yetiştirmeye ve geliştirmeye yönelik harcamalarının önüne geçerek eğitimin niteliklerinin artırılmasını engellemiştir (Kazgan, 1994).

Tablo 1'de emek talebi ve emek arzı açısından genç işsizliğinin yüksek olmasının sebepleri ele alınarak bir değerlendirme sunulmaktadır. Freeman (1979) yüksek genç işsizliği oranlarının giderek artmasının nedenlerini ve genç işgücü piyasasındaki sorunların temelini incelediği çalışmasında, emek arz ve emek talebi açısından genç işsizliğin sebeplerini ortaya koymuştur. Freeman (1979) yüksek genç işsizlik oranlarının temelini mevcut işlerin uygunluğu, ücretler, hareketlilik, tutumlar, vasıflar, nüfus patlaması ve alternatif "iş" faaliyetlerinin oluşturduğunu ifade etmiştir.

Tablo 1. Genç İşsizliğin Sebeplerine İki Açıdan Yaklaşım

Genç İşsizliğin Yüksek Olmasının Sebepleri:	Talep Açısından	Arz Açısından
İşlerin mevcudiyeti	Gençler için iş sıkıntısı söz konusudur.	Düşük seviyeli işlerin varlığı söz konusudur.
Ücretler	Asgari ücretler ve diğer katılıklar düşük seviyeli iş sayısını azaltır	Gençlerin gerçekçi olmayan ücret beklentileri vardır.
Hareketlilik	Yüksek genç işsizlik oranlarının temelinde kısa vadeli geçici işler yatmaktadır.	Genç çalışanlar istikrarsız ve yüksek hareketliliğe sahiptirler.
Tutumlar	Gençler gelecek vaat eden işleri arzu ederler.	Gençler cari ücret seviyesinde çalışmak yerine boş zamanı tercih etmektedirler.
Beceriler	Beceriler iş başında öğrenilir.	Gençlerde eğitim ve beceri düzeyleri düşük seviyededir.
“The Baby Boom Cohort”²	İşgücü piyasası yaz dönemlerinde gençlere yeni fırsatlar sunmaktadır.	Genç nüfus artışı genç işsizlik oranlarını artırmaktadır.
Alternatif “iş” Faaliyetleri	Gençler yasadışı iş aktivitelerinden yüksek gelir elde edebilmektedir.	

Kaynak: Freeman (1979), “Why is There a Youth Labor Market Problem?”, s.6.

Aynı zamanda Uluslararası Çalışma Örgütü (2014) küresel istihdam yönelimlerini araştırdıkları raporda, işsizliğin temel unsurlarından olan büyüme, üretim, verimlilik gibi unsurlarla birlikte emek arz ve emek talebini etkileyen birçok faktörün işsizlik oranları üzerindeki etkilerinin önem arz ettiğine değinmiştir (Ersin, 2016). Görüldüğü üzere genç işsizliği etkileyen unsurlar 1979 yılından günümüze kadar geline süreçte yaşanan finansal krizler ve makroekonomik durgunlukların da etkisiyle kendisini güncelleyerek varlığını korumaya devam etmektedir.

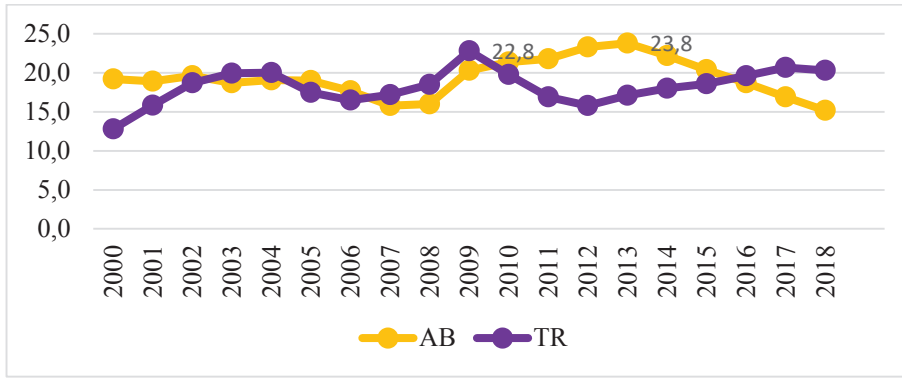
4. Avrupa Birliği ve Türkiye’de Genç İşsizlik Oranları

Avrupa Birliği ve Türkiye ekonomisinde 2000-2018 yılları arasında genç işsizlik oranlarının seyri Eurostat veri tabanından alınan veriler ışığında Şekil 1’de görülmek-

2) II. Dünya Savaşı sonrası bebek patlaması sırasında en çok 1946-1964 yılları arasında doğan bireyleri ifade eder.

tedir. Türkiye’de genç işsizlik oranlarının 2000’li yılların başından itibaren arttığı, 2006 yılında nispi olarak düştüğü, 2009 yılında ise Küresel ekonomik krizin de etkisiyle %22,8 seviyesine gelerek tarihsel aralığın zirvesine ulaştığı net bir şekilde görülmektedir. Fakat 2009 yılından itibaren düşüş eğilimine geçerek 2012 yılında %15,2 seviyesine kadar gerileyebilmiştir. Genç işsizlik oranları 2012 yılından itibaren tekrardan artış eğilimine geçerek 2018 yılında %20,3 seviyelerine ulaşmıştır. 2018 yazından itibaren Türkiye ekonomisinde varlığını hissettiren makroekonomik durgunluk neticesinde ortaya çıkan daralmalar kendini işsizlik rakamlarında da hissettirmiş ve 2019 yılı % 13,7 düzeyinde bir işsizlik ve %25,4 düzeyinde bir genç işsizlik oranıyla tamamlanmıştır.

Benzer şekilde Eurostat veri tabanından elde edilen verilere göre; 2000-2008 yılları arasında AB’de genç işsizlik oranları % 18,22 seviyelerinde gerçekleşmiştir. 2008 yılından itibaren hızlanarak artan genç işsizlik oranları 2013 yılında % 23,8 seviyesine ulaşarak tarihsel aralığın da zirvesine ulaşmıştır. 2013 yılından itibaren genç işsizlik oranları günümüze kadar düşüş eğilimi göstermiş olsa da %15’ in üzerinde seviyelerde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda, Türkiye ve AB’ de yüksek genç işsizlik oranlarına sahip olma durumu ve bu oranların kalıcı olması dikkat çekicidir.

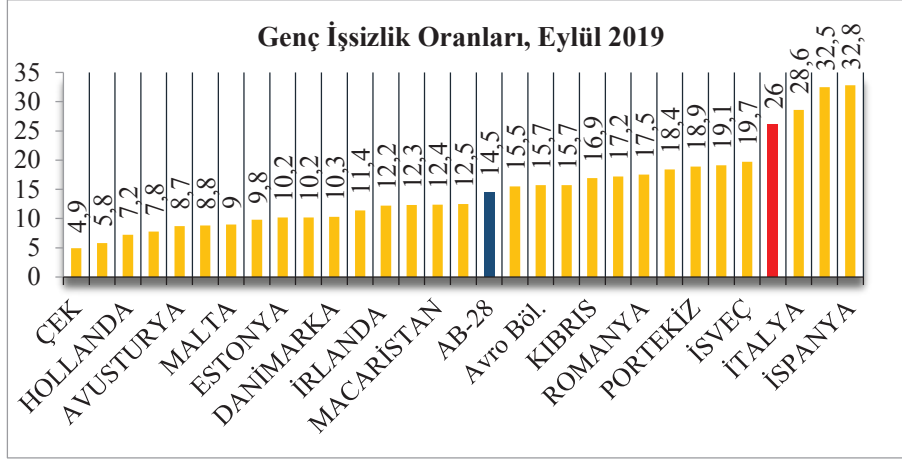

Kaynak: Avrupa Birliği, Eurostat Veri Tabanı.

Şekil 1. AB -TR genç işsizlik oranları (2000-2018)

Şekil 2’de AB, Türkiye ve Avro Bölgesindeki genç işsizlik oranları Eurostat veritabanı ve TÜİK’ten alınan veriler ışığında verilmiştir. Güncel veriler analiz edildiğinde, Eurostat veritabanı verilerine göre 2019 yılı Eylül ayında genç işsizlik oranları Avrupa Birliği’nde (AB-28) % 14,5, Avro Bölgesinde % 15,7 ve Türkiye’de ise AB ortalamasının son derece üzerinde % 26 olarak gerçekleşmiştir. Diğer yandan üye ülkeler ve Türkiye en yüksek ve en düşük genç işsizlik oranları açısından karşılaştırıldığında; 2019’un Eylül ayında Çekya’da (% 4,9), Almanya’da (% 5,8) ve Hollanda’da (% 7,2) genç işsizlik oranları en düşük oranlarda gerçekleşmiştir. Yine aynı dönemde İspanya’da (% 32,8), Yunanistan’da

(% 32,5) ve İtalya’da ise (% 28,6) genç işsizlik oranları AB ülkeleri içinde en yüksek oranlara ulaşmıştır. Söz konusu tarihler ele alınan tüm ülkelerin verilerinin ortak ay/yıl olarak değerlendirilmesi esas alınarak değerlendirilmiştir.

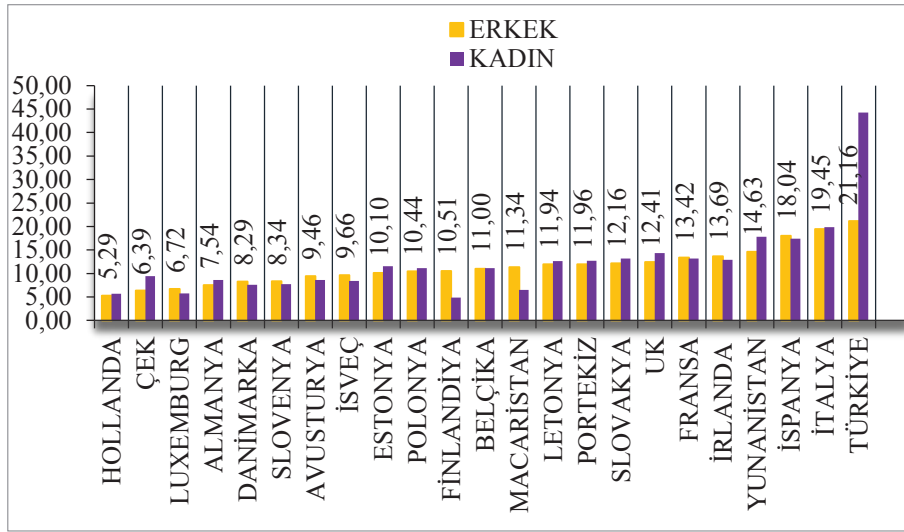

Kaynak: Eurostat Veritabanı, ABD Merkez Bankası Fred Veritabanı ve TÜİK, 2019.

Şekil 2. AB ve TR’de güncel genç işsizlik oranları, Ağustos 2019.

Avrupa Birliğinde işsizlik oranları özellikle 2008 Küresel Ekonomik Krizi ve 2010 yılı Avrupa Birliği Borç Krizlerinin ardından artış eğilimi göstermiştir. Türkiye’de ise genç işsizlik oranları özellikle ulusal ve küresel krizlerin olduğu dönemlerde kalıcı bir şekilde yüksek düzeylerde gerçekleşmiştir.

Şekil 3’te eğitim-öğretimde ve istihdam sürecinde yer almayan gençlerin cinsiyetleri temel alınarak 2018 yılındaki ortalama oranları verilmiştir. Bu gösterge, 15-24 yaş grubundaki toplam genç sayısının yüzdesi olarak istihdam, eğitim ve öğretimde olmayan gençlerin payını cinsiyetlere göre göstermektedir. Eğitimdeki gençlerden kasıt ise yarı zamanlı veya tam zamanlı eğitime katılanlardır. Burada kısa süreli eğitim uygulamaları kapsam dâhilinde değildir. Ayrıca istihdam, ILO yönergelerine göre tanımlanmaktadır. Bu durumda istihdamda ve eğitim-öğretimde yer almayan gençlerin sosyal olarak dışlanma riski ile karşı karşıya kalmaları kaçınılmazdır.

Kaynak: OECD Veritabanı, Ocak 2020.

Şekil 3. İstihdam, eğitim ve öğretimde olmayan gençler (15-24 yaş), 2018.

AB seçilmiş ülkeler ve Türkiye için Şekil 3'te istihdamda ve eğitim -öğretimde yer almayan gençlerin cinsiyete göre oranları incelendiğinde, OECD verilerine göre AB'de ne istihdam ne de eğitim-öğretimde olmayan erkek oranları bakımından en düşük oran Hollanda'da % 5,9 olarak gerçekleşmiştir. Hollanda'yı Çekya (% 6,39), Lüksemburg (% 7,54), Danimarka (% 8,29) ve Slovenya (% 8,34) takip etmiştir. Kadın oranları bakımından incelendiğinde ise en düşük oran Finlandiya'da % 5,29 olarak gerçekleşmiştir. Finlandiya'yı Hollanda (% 6,39), Lüksemburg (% 7,54), Macaristan (% 8,29) ve Danimarka (% 8,34) takip etmiştir. OECD verilerine göre 2018 yılında ise istihdam, eğitim ve öğretimde olmayan gençler içinde erkek oranlarının en yüksek seviyelerde seyrettiği ülkeler ise Türkiye (% 21,16), İtalya (% 19,45), İspanya (% 18,04) ve Yunanistan (14,63)'dir. 2018 yılında ise istihdam, eğitim ve öğretimde olmayan gençler içinde kadın oranlarının en yüksek seviyelerde olduğu ülkeler ise Türkiye, İtalya ve Yunanistan'dır.

5. Literatür Taraması

İktisat yazınında genç işsizliğin nedenleri, genç işsizliğin gelişimi, genç işsizliği etkileyen faktörleri inceleyen çok sayıda çalışmaya rastlamak mümkündür. Çalışmaya konu olan özellikle Avrupa Birliği ülkeleri için yapılan çalışmaların özellikle 2008 küresel krizinin istihdam üzerindeki olumsuz etkileri neticesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışmada da gerek Türkiye gerekse Avrupa Birliği ülkelerindeki genç işsizlik meselesini konu edinen çalışmalar incelenmiştir. Ele alınan çalışmalar kronolojik olarak sıralanmıştır.

Kogan, Unt ve Saar (2007) Orta Avrupa ülkelerindeki genç işsizlik ve işgücü piyasası kırılganlığı meselelerine odaklanmıştır. Çalışmada esasen Avrupa'daki genç işgücünün işgücü piyasaları açısından güvencesizliğine vurgu yapılmaktadır. İşgücü piyasalarındaki katılıkların genç işgücü açısından daha az anlamı olduğu vurgulanan çalışmada eğitim sonrası istihdam meselesinin Avrupa ülkeleri için dinamikliğini koruduğu vurgulanmıştır. Ancak söz konusu dinamikliğin ülke ekonomilerine göre farklılık arz ettiği ifade edilmiştir.

Choudhry, Marelli ve Signorelli (2010) finansal krizlerin 15-24 yaş arası işsizlik üzerindeki etkilerini 1980-2005 dönemini veri olarak çoğu Avrupa ülkesi, 27 ülke için panel veri analizi yardımıyla sabit etkiler modeli kullanarak tahmin etmiştir. Çalışmada krizlerin genç işsizlik üzerindeki etkisi demografik yapı dikkate alınarak da analiz edilmiştir. Ayrıca çalışmada Genelleştirilmiş Momentler Metodu (GMM) kullanılarak finansal krizlerin etkisinin sürekliliğinin genç işgücü üzerindeki etkisi de incelenmiştir. Analiz sonuçları finansal krizlerin genç işsizlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğuna işaret etmektedir. Bir başka ifade ile finansal krizler, incelenen dönem ve ülke grupları için genç işsizlikte artışa yol açmaktadır.

Çetinkaya (2010) çalışmasında, genç işsizlik kavramını teorik bir yaklaşımla ele almıştır. Buna bağlı olarak genç işsizliği teorik açıdan konjonktürel açıklamalar ve yapısal açıklamalar şeklinde iki ayrı kategoride değerlendirmiştir. Öte yandan demografik unsurların genç işsizliği açıklama hususunda nispi olarak diğer unsurlara göre daha az etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kabaklarlı ve Gür (2011), çalışmalarında Türkiye'de genç işsizliğin nedenlerini, durumunu, genç işsizliğe yönelik mücadele politikaları ve çözüm önerilerini incelemişlerdir. Çalışmanın ampirik kısmında 2005-2010 dönemlerini kapsayan aylık veriler kullanılarak eş bütünleşme analizi uygulanmıştır. Ampirik bulgular genç işsizlik oranının reel yatırımlar, verimlilik, reel GSYH ve enflasyon gibi seçili makroekonomik göstergeler ile uzun dönemli bir ilişki içerisinde olduğuna işaret etmektedir.

Murat ve Şahin (2011), çalışmalarında genel olarak genç işsizliğe neden olan faktörleri makro ve mikro temelli olmak üzere ikili bir ayrıma tabii tutmuşlardır. Bu bağlamda genç işsizliğe zemin hazırlayan makro nedenler arasında toplam talepteki daralmalar, genç nüfusun büyüklüğü ve demografik faktörler yer alırken mikro nedenler arasında gençlere özgü nitelikler ve çalışma eğilimlerinde gösterdikleri farklılıklar yer almaktadır. Buna ilave olarak genç nüfusun olası bir işsizlik durumu ile karşı karşıya kalması halinde yaşadıkları ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunlara yer vermişlerdir.

O' Higgins (2012), Avrupa Birliği üyesi ülkelerin 1998-2011 döneminde panel ve zaman serisi analizi ile genç işsizliğin bağımlı değişken olduğu GSYH'nın açıklayıcı değişken olduğu modeller kurmuştur. Analiz sonuçları kapsamında durgunluk döneminde bazı ülkelerde genç işgücünde geçici istihdam oranının artmaya devam ettiğini saptanmıştır. Bununla birlikte işgücü piyasasındaki esnekliğin durgunluk döneminde gençlerin hissettiği olumsuz sonuçlarla güçlü bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir.

Bayrakdar ve İncekara (2013), çalışmalarında son yıllarda artış trendinde olan genç işsizlik oranları ve işsizlik olgusunu irdelemişlerdir. Buna istinaden Türkiye ekonomisinde uygulanan istihdam politikalarını inceleyerek sahip olduğu genç işsizlik profili hakkında bir değerlendirme sunmuşlardır. Yapılan değerlendirme sonuçlarına göre istihdam politikaları içinde girişimcilik faaliyetlerinin teşviki, istihdam danışmanlığı hizmeti vb. politikalara ağırlık verilmesi halinde olumlu sonuçlar elde edilebileceğine fakat Türkiye’de uygulanan aktif istihdam politikalarının bu açıdan yetersiz kaldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Dietrich (2013), 2001-2010 dönemini veri alarak genç işsizliğin önlenmesine yönelik alınması gereken önlemleri makroekonomik bir açıdan ele almıştır. Çalışmada genç işsizlik oranlarının Avrupa’da 2000’li yıllardan 2008 yılına kadar artış eğiliminde olduğu ve finansal krizin bu artış eğilimini pekiştirdiği ifade edilmiştir. Analiz sonuçları genç işsizlikle mücadelede makro politikaların tek başına yeterli olamayacağı özellikle eğitim- istihdam ilişkisi dâhil mikro ekonomik tedbir ve politikaların da dikkate alınması gerekliliği belirtilmiştir.

Marelli, Choudhry ve Signorelli (2013), 1980-2009 döneminde OECD ülke ekonomilerinin uygulamış oldukları politikaların işsizlik ve genç işsizlik üzerindeki etkilerini sabit etkiler modeli vasıtasıyla incelemiştir. Sabit etkiler model sonuçları, büyüme, ekonomik özgürlük, işgücü piyasası regülasyonu, part-time istihdam ve aktif istihdam politikalarının işsizlik üzerinde azaltıcı etkiye sahip olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca işgücü piyasası reformlarının işsizlik oranı üzerinden anlamlı bir etkiye sahip olduğunun vurgulandığı çalışmada, işsizlik ve genç işsizliği azaltmanın temel yapı taşının ekonomik büyümenin teşviki olduğu vurgulanmıştır.

Taş ve Bilen (2014), Türkiye ve AB’de genç işsizlik nedenlerini irdelemişlerdir. Türkiye’de genç işsizliğin temel nedeni olarak yeni istihdam kanalları yaratılamaması, AB’de ise son yıllarda yaşanan krizler ve düşük oranlı ekonomik büyüme olarak gösterilmiştir. Çözüm olarak ise uluslararası arenada ILO, Dünya Bankası, IMF, DTÖ, BM ve AB’nin konsorsiyumu önerilmiştir.

Dietrich ve Möller (2015), AB ekonomisi için genç işsizliği ve yetişkin işsizliği, reel GSYH için tahmin ettikleri dengesiz panel modelinde 1995-2014 dönemi için incelemiştir. Reel GSYH’nin cari dönem ve bir gecikmeli dönem oranının genç ve yetişkin işsizliği üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ispatlamıştır. AB’nin heterojen bir yapıya sahip olması nedeniyle uygulanması gereken politikaların da aynı olamayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Hapenciuc ve Condratov (2015), Avrupa Birliğine üye 28 ülke ve Kuzey-Doğu Romanya’daki genç işsizlik meselesini karşılaştırmalı olarak 2007-2013 dönemi için Eurostat verileri ve AB İşgücü Anketi yardımıyla analiz etmiştir. Analiz sonuçları genç nüfusun giderek düşüğe geçtiğine, 2009 finansal krizinin genç işgücü üzerinden derinleşen olumsuz etkiye sahip olduğuna işaret etmektedir. Dolayısıyla söz konusu dönemde genç nüfusta meydana gelen azalmaya genç işsizlik oranlarındaki artışın eşlik etmesi meseleyi üzerinde önemle durulması gereken bir mesele haline getirmiştir.

O'Higgniss (2015), 2012 çalışmasını destekler nitelikte sonuçlar elde etmiştir. AB üyesi 28 ülkede 2007-2014 döneminde gerçekleşen gençler (15-24) ve yetişkinler (25-49) için işgücü piyasasındaki yüzde değişimleri, buna ek olarak gençler arasında uzun vadeli işsizliği 2002-2014 dönemi için incelemiştir. O'Higgniss (2015), genç işsizliğin uzun sürmesi halinde toplum için kayıp çıktı ve gelir sorununu meydana geldiğini ifade etmiştir. Ayrıca uzun vadeli genç işsizliğin, daha kötü yaşam boyu iş beklentileri, daha kötü sağlık ve mutsuzluk ile güçlü bir ilişkiye sahip olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte son yıllarda yaşanan resesyonların Avrupa ve diğer ülkelerdeki genç işsizlik oranlarını arttırdığı gerekçesiyle genç işsizliği azaltmanın önemli bir yolunun ekonomik büyümeyi arttırmak olduğu sonucuna varılmıştır.

O'Reilly ve diğerleri (2015) işgücü piyasası esnekliği, beceri kazanımı ve işgücü piyasasının talebinde meydana gelen değişimlerin genç işsizliğin yapısının anlaşılması için önemli olduğunu vurgulamıştır. Avrupa'nın farklı bölgelerindeki genç işsizlik meselesinin kalıcı olma niteliği taşımasının altında üç farklı nedenin yattığı vurgulanmıştır. Bunlar; sürekli ücretli istihdamda yer alamama, sosyal olarak farklılaştırılmış yörüngeye sahip olmaları ve istihdam, barınma ihtiyaçlarının yanı sıra demografik faktörlerdir.

Kelleci ve Türk (2016), çalışmalarında 2000 ve sonrası Türkiye ve OECD ekonomilerindeki toplam genç işsizlik ve işsizlik oranlarındaki değişimi incelemişler, çeşitli politika önerilerinde bulunmuşlardır. Bu politikalardan bazıları; okul öncesi eğitime önem verilmesi, kamu istihdam hizmetlerinin ve sosyal yardım kurumlarının öğrenci için cazibesinin artırılması, eğitim-sanayi işbirliğinin sağlanmasıdır.

Marelli ve Vakulenko (2016), Rusya ve İtalya ekonomilerindeki genç işsizlik eğilimlerinin 2004-2011 dönemi için işsizlik riskini Heckman Probit modeli ile tahmin ederek kıyaslamalı bir analiz sunmuşlardır. İki ülke arasındaki yapısal ve kurumsal farklılıklar başta olmak üzere birçok farklılığa rağmen sonuçlar paralellik göstermektedir. Analiz sonuçlarında makroekonomik değişkenlerden ziyade demografik ve işgücü piyasasının yapısını ilgilendiren değişkenler genç işsizlik meselesini açıklamada daha anlamlı olarak vurgulanmıştır. Ayrıca genç işsizlikle mücadelede eğitim düzeyinin yüksek seviyelere çıkarılmasının tek başına yeterli olmadığı, her iki ülkede de dezavantajlı bölgelerde yaşayan gençlerin maddi ve manevi desteklenmeleri gerekliliğine işaret edilmiştir.

Tomic (2016), Avrupa'daki genç işsizlik oranlarının belirleyicilerini 2002-2014 dönemi için 28 AB ülkesinde panel veri modeli ile tahmin etmiştir. Avrupa Birliği ülkelerindeki farklılıklar da dikkate alınarak yüksek ve düşük genç işsizlik oranlarının yer aldığı iki örneklem üzerine odaklanılmıştır. Panel veri sonuçları genç işsizliğin belirleyicilerinin arkasında makroekonomik değişkenlerin tek başına yer almadığını aynı zamanda yapısal ve kurumsal faktörlerin de yer aldığını göstermektedir. Temel olarak genç işsizliğin düşük büyüme oranları, düşük yatırım düzeyleri ve yüksek kamu borcu olan ülkelerde belirgin olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca konut sahipliği, döviz girdileri, genç işgücünün yaşam kalitesi ve yapısı, hane halkı üyelerinin çalışma yoğunluğu da genç işsizliğin görüldüğü Avrupa Birliği ülkelerinde etken faktör olarak değerlendirilmiştir.

Çondur ve Cömertler Şimşir (2017), Türkiye’de eğitim harcamaları, ekonomik büyüme ve genç işsizlik ilişkisini 1991-2016 döneminde zaman serileri için EKK yöntemi ile tahmin etmiştir. Regresyon analiz sonuçları ekonomik büyüme ile genç işsizlik arasında doğrusal bir ilişki olduğuna işaret etmektedir. Ekonomik genişleme dönemlerinde genç işsizliğin azaldığına, daralma dönemlerinde ise genç işsizliğin arttığına vurgu yapılmaktadır.

Balcı İzgi ve Konu (2019), BRICS ve Türkiye ekonomileri için genç işsizliğin sebeplerini analiz etmeyi amaçladığı çalışmasında 1997- 2017 dönemleri için cinsiyete göre genç işsizliği havuzlanmış ortalama grup (PMG) yöntemi ile tahmin etmiştir. Analiz sonuçları genç işsizlik serilerinin birbiri üzerinde pozitif bir patika izlediği ayrıca nüfus, büyüme oranı ve tüketim harcamalarındaki artışın erkek genç işsizliği üzerinde negatif bir patika izlediği sonucuna ulaşmışlardır.

Özcan, Tepekule ve Kayalıdere (2019), AB üyesi ülkelerin PISA test sonuçları ve genç işsizlik oranlarının karşılaştırılmasını yaparak bir değerlendirme sunmaktadır. Elde edilen bulgulara göre eğitim seviyesinin yüksek genç işsizliği oranlarının tek unsuru değildir. Buna ek olarak PISA test skorları düşük olan üye ülkelerin genç işsizlik oranları nispi olarak PISA test skorları yüksek olan ülkelere göre daha yüksektir.

Çalışmamızın başlangıcından literatür taramasının son kısmına kadar yer alan çalışmalar Tablo 2’de derlenmiştir. Yapılan çalışmalar genç işsizliğin gerek konjonktürel gerekse yapısal gelişmelerin kısılcacında olduğunu göstermektedir. Genç işgücü profilinin homojen bir yapıya sahip olmaması toptancı bir politika önermesini engellemekle birlikte yaygın kanaat makroekonomik anlamda ekonomik büyümenin genç işsizlik oranlarını azaltacağı mikroekonomik anlamda ise eğitim sonrası istihdama yönelik uyum programlarının da genç işsizliği azaltmaya yardımcı olacağı yönündedir.

Tablo 2. Literatür Tablosu

Yazar(lar)	Yöntem	Dönem	Bulgu
Gündoğan (1999)	Teorik	1993-1998	Avrupa’daki genç işsizliğin temelinde genç profilinin homojen bir yapıya sahip olmaması ve mobilitenin yüksek olması yatmaktadır.
Kogan, Unt ve Saar (2007)	Teorik	1998-2004	Eğitim sonrası istihdam meselesi Avrupa ülkeleri için dinamikliğini korumaktadır.
Choudhry, Marelli ve Signorelli (2010)	GMM	1980-2005	Finansal krizler incelenen dönemde Avrupa Birliği ülkeleri için genç işsizlikte artışa yol açmaktadır.
Çetinkaya (2010)	Teorik		Genç işsizliğin temelinde konjonktürel ve yapısal gelişmeler yatmaktadır.

Kabaklarlı ve Gür (2011)	Eş bütünleşme	2005-2010	Türkiye’de Genç işsizlik oranı ile reel GSYH, reel yatırımlar, verimlilik ve enflasyon değişkenleri uzun dönemli ilişki tespit edilmiştir.
Murat ve Şahin (2011)	Teorik	1998-2009	Toplam talepteki daralmalar, genç nüfusun büyüklüğü, demografik faktörler, gençlere özgü nitelikler ve çalışma eğilimlerindeki farklılıklar genç işsizliğe yol açmaktadır.
O’ Higgins (2012)	Panel veri analizi	1988-2011	Avrupa Birliği üyesi ülkelerin işgücü piyasası esnekliği, durgunluk sırasında gençlerin olumsuz etkilenmesini pekiştirmiştir.
Bayrakdar ve İncekara (2013)	Teorik	2003-2012	Türkiye’de uygulanan aktif istihdam politikalarının genç işsizliği azaltmada yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.
Dietrich (2013)	Panel veri analizi	2001-2010	Genç işsizlikle mücadelede makro politikaların tek başına yeterli olamayacağı mikro ekonomik tedbir ve politikaların da dikkate alınması gerekmektedir.
Taş ve Bilen (2014)	Teorik	2000-2012	Türkiye’de genç işsizliğin temel sebebi yeni istihdam kanalları yaratılamaması iken, AB’de artan krizler ve düşük oranlı ekonomik büyümedir.
Dietrich ve Möller (2015)	Panel veri analizi	1995-2014	AB ekonomisinde reel GSYH’nin cari dönem ve bir dönem gecikmeli değerinin genç ve yetişkin işsizliği anlamlı olarak etkilediği tespit edilmiştir.
Hapenciuc ve Condratov (2015)	Teorik	2007-2013	2009 finansal krizi genç işgücü üzerinde derinleşen olumsuz etkiye sahiptir.
O’ Higgins (2015)	Teorik	2007-2014	AB üyesi 28 ülkede genç işsizliği azaltmanın en önemli rolü ekonomik büyümeyi artırmaktır.
O’Reilly ve diğerleri (2015)	Teorik	1984-2013	Genç işsizlik meselesinin Avrupa’da kalıcı olma niteliği taşıması sürekli ücretli istihdamda yer alamamaya ve demografik yapının yanı sıra çeşitli sosyal ve ekonomik faktörlere bağlıdır.

Dietrich ve Möller (2016)	Panel veri analizi	2000-2014	Genç işsizlik bireysel faktörlerin yanı sıra ülkeye özgü faktörlerin, kurumsal ve karakteristik faktörlerden etkilenmektedir.
Kelleci ve Türk (2016)	Teorik	2000-2015	Türkiye ve OECD ekonomilerinde okul öncesi eğitime önem verilmesi, eğitim-sanayi işbirliğinin sağlanması genç işsizliğe çözüm olacaktır.
Marelli ve Vakulenko (2016)	Heckman Probit modeli	2004-2011	Makroekonomik değişkenlerden ziyade demografik ve işgücü piyasasının yapısını ilgilendiren değişkenler genç işsizliği açıklamada anlamlıdır.
Tomic (2016)	Panel veri	2002-2014	AB ekonomisinde gerçekleşen genç işsizliğin GSYH'si düşük ve kamu borcunun yüksek olduğu ülkelerde daha yüksek seyrettiği sonucuna ulaşılmıştır.
Çondur ve Cömertler Şimşir (2017)	EKK	1991-2016	Türkiye ekonomisi için tahmin edilen model GSYH'nin genç işsizlik oranlarını azalttığını öngörmektedir.
Balcı İzgi ve Konu (2019)	MG ve PMG	1997-2017	BRICS ve Türkiye ekonomileri için nüfus hareketleri ve tüketim harcamalarının belirleyici rolünün olduğu tespit edilmiştir.
Özcan, Tepekule ve Kayalidere (2019)	PISA Test	2000-2015	AB üyesi ülkelerin PISA test sonuçları ve genç işsizlik oranlarının karşılaştırılması eğitim seviyesinin yüksek genç işsizliği oranlarının tek unsuru olmadığını ortaya koymaktadır.

Kaynak: Yazarların derlemesi.

Bu çalışma genç işsizliğin nedenlerinin belirtildiği Freeman(1979) çalışmasından bu yana gelinen süreçte bu nedenlerin değişmediğini, kendisini güncelleyerek artan oranda varlığını hissettirdiğini, Avrupa Birliği ve Türkiye’de dinamikliğini koruyan genç işsizliğin ulusal ve küresel krizler ile ortaya çıkan ekonomik daralmalar dönemindeki reaksiyonlarını ortaya koyarak güncel bir veri ve politikalar dizini ile literatüre katkı sunmaktadır.

6. Genç İşsizliğin Azaltılmasına Yönelik Politikalar

Avrupa Birliği ve Türkiye ekonomilerinde genç işsizlik sorunu özellikle 2008 finansal krizinden sonra dikkatleri üzerine çeken en önemli sorunlardan biri haline gelmiştir. AB’de ve Türkiye’de genç işsizlik oranlarının arttığını ve yüksek seviyelerde seyrettiğini söyleyebileceğimiz gibi uzun süredir yüksek seviyelerde kalıcılaştığını da ifade edebiliriz. Aynı zamanda birlik içindeki ülkelerin homojen bir yapıya sahip olmaması nedeniyle genç işsizliği azaltmaya yönelik politikaların ülkelere özgü geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Bu politikaların başında da genel anlamda işsizlikle mücadelede başvuru- lan pasif ve aktif istihdam politikaları gelmektedir.

İşsizlik sorununun daha çok sosyolojik ve psikolojik tarafı ile ilgilenen pasif istihdam politikaları iş kaybı neticesinde ortaya çıkan gelir kaybının azaltılmasına ve sosyal problemlerin önlenmesine yönelik birtakım tedbirleri ortaya koymaktadır. Bu bağlamda pasif istihdam politikaları, kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, işsizlik yardımı, işsizlik sigortası uygulamaları gibi birtakım uygulamaları da içerisinde barındırmaktadır (Taş ve Bilen, 2014).

Aktif istihdam politikaları ise işgücü piyasasında eşitliğin sağlanmasına yönelik olan politikaları içermektedir. Dolayısıyla aktif istihdam politikaları gençler gibi işsizlikten en çok etkilenen ve iş bulma olasılığı en düşük olan kesimlere yönelik olarak uygulanmaktadır. Aktif istihdam politikalarının içinde; doğrudan kamu istihdamı, meslek eğitim programı, kamu eşleştirme ve danışmanlık hizmetleri gibi pek çok uygulama yer almaktadır (Ay, 2012).

AB’de özellikle büyüme ve istihdamı eşgüdümlü bir şekilde arttırmaya yönelik hedeflerin varlığı dikkat çekmektedir. Bu hedefleri gerçekleştirmeye yönelik birtakım stratejiler uygulanmıştır. Literatürde İlk olarak Lizbon stratejisi olarak da adı geçen 2010 stratejisinin varlığı görülmektedir. 2000 yılında uygulamaya giren strateji 2005 yılında üye ülkelerin verdikleri sözleri yerine getirememeleri nedeni ile revize edilerek 2010 yılına kadar uygulanmaya devam etmiştir. AB’de istihdamı niceliksel ve niteliksel açıdan arttırmayı hedefleyen Lizbon stratejisinde iki önemli politika aracı vardır. Bu iki politikadan birincisi; Avrupa İstihdam Stratejisi’nin istikrarlı bir şekilde yürütülmesi ikincisi ise eğitim ve araştırma politikası olarak ifade edilmiştir (Tezcan, 2012). Programın uygulanma süresi dolduktan sonra 2020 yılı yeni bir vade yılı olarak belirlenmiştir. Böylelikle, Avrupa 2020 Stratejisi 2010 yılı itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Bu stratejinin uygulanmaya başlaması ile birlikte gençlerin iş gücü piyasasına girmeye çalışmaları ve eğitim-öğretim süresi boyunca pek çok engel ile karşılaşmaları stratejinin uygulanma süreci içerisinde meydana gelen başlıca problemler arasında yer almıştır. Stratejini temel hedefi ise “*kapsayıcı, sürdürülebilir ve akıllı büyüme*” şeklinde ele alınmaktadır. Gençlerin iş gücü piyasasına geçiş sürecindeki koşullarının revize edilmesi, genç istihdam oranlarının artırılmasına yönelik uygulanması gereken tedbirler arasındadır. Gençlere kolay bir şekilde ulaşabilecekleri iş olanağı sağlanması ve onların bilgi toplumuna evrilmiş dünyanın gereksinimleri doğrultusunda eğitim ve becerilerinin iyileştirilmesi önem arz etmektedir (Çatal, 2014).

Türkiye nezdinde ise aktif istihdam politikaları kapsamında yapılan çalışmalar 1988 yılında yürürlüğe giren iş gücü eğitimi ile alakalı yönetmeliklerle başlamıştır. Doğrudan emek piyasası ile ilgili olan Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)’da etkin bir şekilde bu alanda rol oynamaktadır. “İstihdam garantili kurslarla”, niteliksiz iş gücüne mesleki eğitim ve beceri kazandırmak, istihdam sürecine katılmalarını sağlamak İŞKUR’un amaçları arasında yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında bölgelere veya illere göre açılan kursiyerlerin nitelikleri ve kurs alanları birtakım farklılıklar göstermektedir. İŞKUR tarafından uygulanan aktif istihdam politikalarının içinde “işletmelerde eğitim seminerleri” ve “iş ve meslek danışmanlığı” gibi uygulamalarda barınmaktadır (Erol, 2013).

7. Ampirik Uygulama

Çalışmamızın ampirik uygulama bölümünde Türkiye ekonomisinde 2000-2018 dönemi için genç işsizliğin, gençlerin işgücüne katılım oranları, enflasyon, ekonomik büyüme, eğitim harcamaları ve doğrudan yabancı yatırım akımları ile ilişkisi regresyon analizi yöntemiyle incelenmiştir. Un; genç işsizlik oranını, YLabour; gençlerin işgücüne katılım oranlarını, Inf; enflasyon oranını, Gdp; ekonomik büyüme oranını, Ed; eğitim harcamalarının gayrisafi yurtiçi safi hâsıla içerisindeki payını, Fdi; doğrudan yabancı yatırımlar temsil etmektedir. Serilerin durağanlık analizi Augmented Dickey Fuller (ADF) testi ile yapılmıştır. Serilerin durağanlık analizlerinin ardından Çondur ve Cömertler Şimşir (2017)’in uygulamış olduğu temelde regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3’de yer alan birim kök analiz test sonuçları % 5 anlamlılık düzeyinde genç işsizlik, gençlerin işgücüne katılım oranları, enflasyon, eğitim harcamaları, doğrudan yabancı yatırım akımları serilerinin birinci derecede durağan, ekonomik büyüme serisinin seviyede durağan olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Birim Kök Test Sonuçları

Değişken	I (0)		I (1)	
	t-stat.	Olasılık	t-stat.	Olasılık
Un	-3.616243	0.0608	-4.034430	0.0319
Ylabour	-1.419912	0.8186	-4.391212	0.0150
Inf	-1.450937	0.8082	-4.386181	0.0177
Gdp	-3.797729	0.0413		
Ed	-3.489114	0.0711	-4.631467	0.0118
Fdi	-2.326591	0.3995	-3.751096	0.0466

Genç işsizlik oranının bağımlı değişken, diğer değişkenlerin ise bağımsız değişken olarak kabul edildiği regresyon modelinde ele alınan göstergelerin genç işsizlik oranları ile olan ilişkisi incelenmiştir. Tablo 4 regresyon analiz sonuçlarını yansıtmaktadır.

Tablo 4. Regresyon Analiz Sonuçları

Bağımlı Değişken: Un		
Değişkenler	Katsayı	Olasılık
Sabit	3.763816	0.0073
Ylabour	0.991904	0.0167
Inf	-0.275119	0.0006
Gdp	-0.254392	0.0109
Ed	-2.206431	0.0115
Fdi	-1.367028	0.0115
R ² = 0.699670		
Adj. R ² = 0.584159		
F-statistic: 6.057150		
Prob(F-statistic): 0.004150		

Regresyon analiz sonuçlarımız % 5 anlamlılık düzeyinde seçili ekonomik göstergelerin genç işsizlik oranı ile anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Gençlerin işgücüne katılım oranları ile genç işsizlik oranı arasında doğru orantılı, enflasyon, ekonomik büyüme, eğitim harcamaları ve doğrudan yabancı yatırım harcamaları arasında ise ters orantılı bir ilişki tespit edilmiştir.

Bir başka ifade ile gençlerin işgücüne katılım oranları arttıkça genç işsizliğin arttığı, enflasyon oranı ile genç işsizliğin ters orantılı bir ilişkiye sahip olduğu, ekonomik büyüme arttıkça genç işsizliğin azaldığı, eğitim harcamalarının gayrisafi yurtiçi hâsıla içerisindeki payı arttıkça genç işsizliğin azaldığı ve doğrudan yabancı yatırım akımlarının gayrisafi yurtiçi hâsıla içerisindeki payı arttıkça genç işsizliğin azaldığı tespit edilmiştir. Seçili göstergeler arasında özellikle eğitim harcamaları ve doğrudan yabancı yatırım akımlarının genç işsizlik oranları üzerindeki etkisi diğer değişkenlere göre daha yüksek seviyededir.

8. Sonuç

İktisat yazımında genç işsizlik meselesine vurgu yapılırken genellikle finansal krizlerden önceki ve sonraki dönemlerin incelendiği ve vurgulandığı görülmektedir. İçinde bulunduğumuz bu dönemde adı henüz konulmamış olsa da dünya genelinde pandemi haline gelmiş COVID-19 dünya genelinde tüm piyasalarda durgunluğa yol açmış durumdadır. Dünya'nın önde gelen borsalarında meydana gelen erimeler, ticaret hacminde ortaya çıkardığı ve çıkaracağı olası daralmalar başta Avrupa ülkeleri olmak üzere gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinin ticari hacimlerini olumsuz yönde etkileyecek boyutlara ulaşmış durumdadır. Etkisinin ne kadar süreceğinin henüz öngörülemediği salgına karşı ülke ekonomilerinin resesyon beklentilerinin doğal etkisini işsizlik rakamları üzerinde de

görmek mümkün olacaktır. Türkiye'nin "Ekonomik İstikrar Kalkanı Paketi" vasıtasıyla reel sektörü ve çalışanlarını rahatlatmaya yönelik açıklamış oldukları tedbirlerin salgının etkisi ve yayılım hızına göre genişletilmesi gerektiği ortadadır. Özellikle geçici işlerde çalışanlara yönelik açıklanan Kısa Çalışma ödeneğinin başarıya ulaşması faaliyetine ara veren işyerlerindeki işçilere geçici bir gelir desteği vererek, işverenlerin de maliyeti azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Cari durumda işsizlik oranının % 13,7, genç işsizlik oranının %25,4, istihdam edilenlerin % 56,5'inin hizmet sektöründe istihdam edildiği, 1 yıl ve daha fazla süredir iş arayanların oranının %23,5 olduğu Türkiye ekonomisinde söz konusu salgının boyutlarının istihdam ve işgücü piyasa rakamlarını olumsuz olarak etkileyeceği açıktır.

Sonuç olarak COVID 19'dan bağımsız olarak AB ve Türkiye «genç işsizliği» sorununun büyüyen önemini kabul etmeli, uzun vadede çözüm sağlamak için aktif ve pasif istihdam politikalarını birlikte uygulamanın yanında, beşeri gelişme ve bireyin ön planda tutulduğu politikaların uygulanması gerektiği açıktır. Ampirik sonuçlarımız enflasyon ve genç işsizliğe yönelik politikaların dengeli yürütülmesi gerekliliğine, ekonomik büyümenin genç işsizliğin düşürülmesi noktasında itici bir güce sahip olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca doğrudan yabancı yatırımları teşvik edecek politikaların özendirilmesi de genç işsizliğin azaltılması noktasında önemli bir rol oynayacaktır. Bütün bunlara ilaveten eğitim harcamaların verimli bir şekilde organize edilmesi genç işsizlik sorununun çözülmesine öncülük edecektir. Harcamaların etkin kullanımı gençlerin eğitim sürecinden istihdam sürecine kadarki geçen sürede nitelikli bir alt yapıya sahip olmalarına, genç işgücünün sosyo-kültürel yapısının gelişmesine, sektörün ihtiyacı olan vasıflı ve nitelikli işgücünün sağlanmasına katkı sunarak hem genç işsizlik sorunun çözümüne katkı sunacak hem de iktisadi faaliyet düzeyini artıracaktır.

Kaynakça

- Ay, S. (2012). Türkiye'de işsizliğin nedenleri: İstihdam politikaları üzerine bir Değerlendirme. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2), 321-341.
- Balcı İzgi, B., Konu, A. (2019). Genç işsizliğini belirleyen unsurlar: BRICS ülkeleri ile Türkiye panel ARDL uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 95-112.
- Bayrakdar, S., & İncekara, A. (2013). Türkiye'nin genç işsizlik profili. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 4(1), 15-38.
- Beşkaya, A. (2015). Avrupa Birliği borç krizi. N. Eroğlu, İ. Eroğlu, & H. İ. Aydın. (Editörler) *İktisadi krizler ve Türkiye ekonomisi*. Orion Kitabevi, s.343-365'deki makale.
- Choudhry, M. T., Marelli, E., & Signorelli, M. (2010). Youth unemployment and the impact of financial crises. *In 25th AIEI Conference*, University of Chieti-Pescara.

- Çatal, T. (2014). *Avrupa 2020 stratejisi*. (1. Basım). İstanbul: Dünya Yayıncılık A.Ş.
- Çetinkaya, E. (2010). Genç işsizliğin teorik açıklamaları. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (58), 45-57.
- Çoban, H. (2017). *Genç işsizliği sorunu: Türkiye-AB karşılaştırması* (Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Çondur, F., & Cömertler Şimşir, N. (2017). Türkiye’de eğitim harcamaları, ekonomik büyüme ve genç işsizlik ilişkilerinin analizi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 44-59.
- Dietrich, H. (2013). Youth unemployment in the period 2001–2010 and the European crisis—looking at the empirical evidence. *Transfer: European Review of Labour and Research*, 19(3), 305-324.
- Dietrich, H., & Möller, J. (2015). Youth unemployment in Europe—business cycle and institutional effects. *International Economics and Economic Policy*, 13(1), 5-25.
- Eğilmez, M. (2012). Ekonomi dediğin bir çelişkiler yumağıdır. *Kendime Yazılar*. Web: <http://www.mahfiegilmez.com/2012/06/ekonomi-dedigin-bir-celiskiler-yumagdr.html> adresinden 10 Mart 2020’de alınmıştır.
- Erol, S. I. (2013). Gençlere yönelik aktif istihdam politikaları: Japonya, Kore, Çin ve Türkiye örnekleri. *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 24(6), 25.
- Eurostat Veri Tabanı (2018), Employment and unemployment (LFS), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>
- Ersin, Ö. Ö. (2016). Küresel krizin Avrupa birliği üzerindeki etkileri: parasal birlik altında iktisat politikalarına ilişkin bir değerlendirme. P. G. Bal ve R. İzci Connelly (Editörler). *Ekonomik kriz ve Avrupa Birliği*. Derin Yayınları, s.57-90’daki makale.
- Fred Veritabanı (2019), Youth unemployment rate for the European Union <https://fred.stlouisfed.org/series/SLUEM1524ZSEUU>
- Freeman, R. B. (1979). *Why is there a youth labor market problem?* National Bureau of Economic Research. (No. w0365).
- Gündoğan, N. (2001). *Genç işsizliği*. (1.Basım). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Güney, K. (2019). *Avrupa Birliği ve Türkiye’de genç işsizlik sorunu ve kaynakları*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 128.
- Hapenciuc, C. V., & Condratov, I. (2015). Empiric findings of the analysis in the dynamics of the youth unemployment in the North-East Region-Romania-European Union. *The USV Annals of Economics and Public Administration*, 15(2 (22)), 19-25.

- Kabaklarlı, E., & Gür, M. (2011). *Türkiye’de genç işsizlik sorunu ve ekonomik belirleyicilerinin uzun dönem eş-bütünleşme analizi*. 14. Uluslararası İktisat Öğrencileri Kongresinde sunuldu, İzmir.
- Kazgan, G. (1994). *Yeni ekonomik düzende Türkiye’nin yeri*. (1.Basım). İstanbul: Altın Kitaplar Basımevi.
- Kelleci, S. Ü., & Türk, Z. (2016). Genç işsizliğin incelenmesi: OECD ülkeleri ve Türkiye karşılaştırması. *Emek ve toplum*, 14-15.
- Kogan, I., Unt, M., & Saar, E. (2007). Youth unemployment in the enlarged Europe. *From Origin to Destination. Social Stratification, Education and the Life Course*. Frankfurt am Main and New York: Campus, 182-213.
- Marelli, E., & Vakulenko, E. (2016). Youth unemployment in Italy and Russia: Aggregate trends and individual determinants. *The Economic and Labour Relations Review*, 27(3), 387-405.
- Marelli, E., Choudhry, M. T., & Signorelli, M. (2013). Youth and total unemployment rate: The impact of policies and institutions. *Rivista internazionale di scienze sociali*, 121(1), 63-86.
- Murat, S., & Şahin, L. (2011). Nedenleri ve sonuçları bakımından gençler arasında yaygınlaşan işsizlik. *Sosyoloji Konferansları*, (44), 1-48.
- O’Higgins, N. (2015). Youth unemployment.. *Institute for the Study of Labour*. IZA Policy Paper No. 103
- O’Reilly, J., Eichhorst, W., Gábos, A., Hadjivassiliou, K., Lain, D., Leschke, J., McGuinness, S., Kureková, L., Nazio, T., Ortlieb, R., Russell, H., & Villa, P. (2015). Five characteristics of youth unemployment in Europe: Flexibility, education, migration, family legacies, and EU policy. *Sage Open*, 5(1), 2158244015574962.
- OECD Veritabanı (2020), <https://data.oecd.org/youthinac/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.htm>
- O’higgins, N. (2012). This time it's different? Youth labour markets during ‘the Great Recession’. *Comparative Economic Studies*, 54(2), 395-412.
- Özcan, P. M., Tepekule, U., & Kayalidere, G. (2016). Eğitim kalitesinin genç işsizliği ile ilişkisi: PISA test sonuçları üzerinden bir değerlendirme. *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 89-113.
- Taş, H., & Bilen, M. (2014). Avrupa Birliği ve Türkiye’de genç işsizliği sorunu ve çözüm önerileri. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(6), 50-69.
- Tatlıyer, M. (2020). *İstihdamı paylaşmak: işsizliğin nedenleri ve çözümü*. (1.Basım). İstanbul: SETA Yayınları

- Tezcan, E. (2012). Avrupa Birliği'nin ekonomik ve sosyal politikaları. R. Karluk ve B. Yüce Dural (Editörler). *Avrupa Birliği*. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2684, s.118-148'deki ünite.
- TÜİK (2019), <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=33786>
- Tomić, I. (2016). What drives youth unemployment in Europe? *Radni materijali EIZ-a*, (1), 5-40.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs. (2018). *World Youth Report: Youth and the 2030 Agenda for Sustainable Development*. <https://www.un.org/development/desa/youth/wp-content/uploads/sites/21/2019/02/chapter3-wyr-2030agenda.pdf>
- Ülgener, S. F. (1974). *Milli gelir, istihdam ve iktisadi büyüme*. (1.Basım). İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları.
- Yetkiner, H. (2010). Küresel kriz Türkiye ekonomisini teğet mi geçti? *İktisat ve Toplum Dergisi*. 41.